

УДК: 314.17 (477)
JEL Classification: J17, I3
doi: 10.31767/nasoa.4-2020.08

Т. С. ЛУНЬОВА,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економіки та менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності
Національної академії статистики, обліку та аудиту;
e-mail: mail.pismo2017@gmail.com,
ORCID: 0000-0001-5360-6688

Рівень життя населення України: підходи до аналізу та сучасний стан

Розглянуто теоретично-методичні засади дослідження категорії “рівень життя населення”. Проаналізовано позиції України у світі за індексом людського розвитку, проведено статистичний аналіз рівня життя населення України за 2015–2020 рр. із використанням економічних, соціальних і демографічних показників. Виявлено низькі значення показника валового національного доходу на душу населення, високий рівень відносної бідності, скорочення рівня народжуваності, незадовільні значення таких демографічних показників рівня життя населення, як коефіцієнт природного приросту та очікувана тривалість життя при народженні.

Ключові слова: *рівень життя, індекс людського розвитку, доходи, заробітна плата, добробут, межа бідності, зайнятість населення, прожитковий мінімум.*

T. LUNOVA,
PhD (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of Department
for Economics and Management
of Foreign Economic Activities,
National Academy of Statistics, Accounting and Audit

The Standard of Living of the Ukrainian Population: Approaches to Analysis and the Current Situation

The Ukrainian society suffers from the low standard of living in all its manifestations. Given the multifaceted nature of this problem and the emergence of new trends in the socio-economic development of national economies in conditions of instability, a comprehensive and ongoing analysis of the standard of living of the Ukrainian population is relevant.

The aim of the article is to study the methodological approaches to the assessment and analysis of the standard of living of the Ukrainian population, aimed at finding mechanisms for their further growth.

Problems related with the standard of living have long been studied by researchers, with different approaches to its assessment. This analysis is more often conducted using three groups of indicators: economic, social and demographic. An attempt to create an integrated indicator of the standard of living is the Human Development Index (HDI) developed by experts from the United Nations Development Program.

The Ukraine's position in the world according to the Human Development Index is analyzed. In 2019, Ukraine ranked 74th among 189 countries and territories in terms of

---

© Т. С. Луньова, 2020

HDI (0.779), which was 0.725 in 1990. It was found that Ukraine had a much lower gross national income per capita than economically developed countries.

A statistical analysis of the standard of living of the Ukrainian population in 2015–2020 by economic, social and demographic indicators is made. High levels of relative poverty, declining birth rates, unsatisfactory demographic indicators of the standard of living such as natural growth rate and life expectancy at birth were identified.

Key words: *standard of living, human development index, income, wages, welfare, poverty line, employment, subsistence level.*

Постановка проблеми. Українське суспільство потерпає від низького життєвого рівня населення у всіх його проявах. До комплексу причин цього явища у 2020 році додалися ще й наслідки пандемії коронавірусу. В країні знижується зайнятість населення, що впливає на рівень доходів, зростає смертність, скорочується тривалість життя. Як багатогранна категорія, рівень життя населення потребує детального аналізу за допомогою системи різноманітних показників. Важливо аналізувати цю проблему українського суспільства комплексно та постійно, що обумовлює актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питанням аналізу та регулювання рівня життя населення України присвячені праці таких вітчизняних вчених, як В. Мандибура, О. Кравченко, В. Шубенкіна, Л. Черенько та інші. У роботах зазначених авторів досліджуються теоретичні проблеми рівня життя населення [1], проводиться аналіз життєвого рівня населення України, його змін і тенденцій за останні роки [2], вивчається світовий досвід оцінювання якості життя населення [3], здійснюється пошук прийнятної моделі рівня життя – від концептуальних засад до вибору варіантів соціальної політики [4].

Водночас поява нових тенденцій соціально-економічного розвитку національних економік в умовах нестабільності обумовлює необхідність продовження досліджень як теоретичних, так і прикладних аспектів рівня життя населення.

Метою статті є висвітлення методичних підходів до оцінювання показників рівня життя населення України та проведення їх аналізу, спрямованого на пошук механізмів подальшого його зростання.

Виклад основного матеріалу. Багатоаспектна проблема рівня життя населення тривалий час досліджується науковцями. Одним із перших українських учених, який займався цією темою, є В. Мандибура, який сформулював зміст цього поняття як “скупність відносин і умов, які визначають життя, працю, побут і інтелектуально-культурний розвиток людей, досягнута в суспільстві на певний проміжок часу ступінь задоволення різноманітних потреб населення, включаючи реальні економічні джерела та соціально-правові гарантії забезпечення життєдіяльності населення” [1, с. 28].

Практично погоджується з попереднім трактуванням і О. Кравченко, зазначаючи, “що рівень життя – це ступінь задоволення матеріальних, духовних і соціальних потреб населення” [2, с. 572].

З точки зору В. Шубенкіної, “рівень життя населення визначається, з одного боку, складом і величиною потреб у різних життєвих благах (продукти харчування, одяг, житло, транспорт, різні комунальні і побутові послуги, освіта, медичне обслуговування, культурно-освітні заходи тощо), з іншого – можливістю їх задоволення виходячи з пропозицій на ринку товарів і послуг, а також реальних доходів людей, їхньої заробітної плати” [3, с. 709].

О. Лугінін та С. Білоусова визначають сутність поняття “рівень життя населення” як “поєднання матеріального, соціального та духовного рівня благополуччя населення, яке диктується сучасними вимогами щодо розвитку людства” [5, с. 525].

Л. Черенько справедливо зауважує, що “різні дослідники з різних галузей науки неоднаково розуміють термін «рівень життя» і використовують різні його трактування. Ця категорія є складною та багатогранною, і не може бути чітко визначена як у загальному розумінні, так і щодо окремих її складових” [4, с. 18].

Багатогранність зазначеної категорії обумовлює застосування різних підходів до оцінювання життєвого рівня населення. Українськими вченими-статистиками О. Лугініним та С. Білоусовою пропонуються до використання три групи показників для оцінювання рівня життя населення [5, с. 525]:

- економічні показники, які характеризують рівень матеріального добробуту

(макроекономічні; матеріальної забезпеченості; витрат і споживання матеріальних благ);

- соціальні показники, за допомогою яких оцінюється рівень суспільно-політичного та інтелектуального розвитку населення (зайнятість населення; освітній рівень; стан здоров'я населення; стан довкілля);

- демографічні показники (показник середньої очікуваної тривалості життя; коефіцієнт смертності немовлят; коефіцієнт дитячої смертності; коефіцієнт материнської смертності).

А. Мармоза рекомендує для характеристики рівня життя населення використовувати сім груп показників [6, с. 573]:

1) узагальнюючі показники (індекс вартості життя, ВВП на душу населення, національний наявний дохід, фонд кінцевого споживання та ін.);

2) доходи населення (номінальні, реальні, наявні, розмір заробітної плати, пенсій, стипендій, допомог);

3) споживання і витрати населення (загальний обсяг споживання та споживання за основними продуктами і товарами, споживчі та грошові витрати);

4) грошові заощадження;

5) нагромадження майна і житла;

6) соціальна диференціація населення (розподіл населення за доходами і споживанням продуктів харчування);

7) рівень і межа бідності.

На офіційному веб-сайті Міністерства соціальної політики України щоквартально публікується інформація про основні показники рівня життя населення за такими індикаторами [7]: індекс споживчих цін; середня заробітна плата штатних працівників; мінімальна заробітна плата; середній розмір пенсії разом із цільовою грошовою допомогою; мінімальна пенсія; мінімальний розмір допомоги по безробіттю; прожитковий мінімум; співвідношення між середніми заробітною платою і пенсією та прожитковим мінімумом.

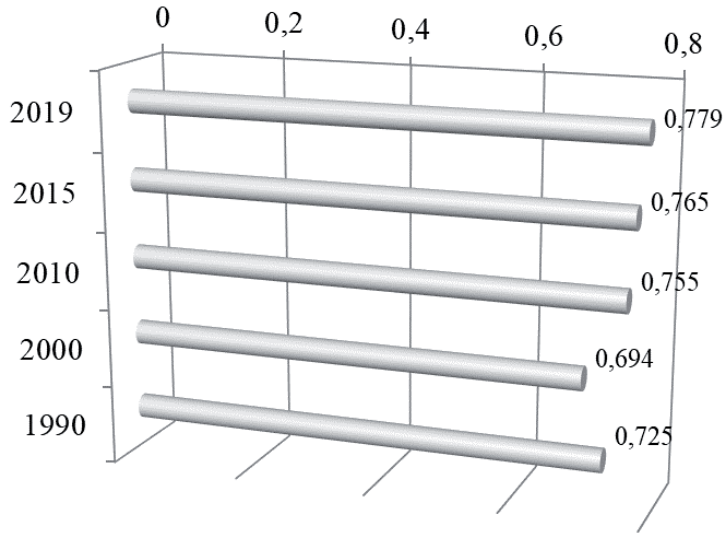
Варто зазначити, що наведені індикатори відображають лише кількісний бік рівня життя українського населення. Зміна соціальних і демографічних показників Міністерством соціальної політики в інформаційно-аналітичних записках не відображається.

Втім, Державна служба статистики України до 2017 р. (включно) публікувала збірник "Соціальні індикатори рівня життя населення України", який включав такі розділи: макроекономічні показники; демографічна ситуація; охорона здоров'я та безпека; зайнятість населення; показники матеріальної забезпеченості населення; рівень та структура особистого споживання; житлові умови населення; показники соціальної напруги.

На сьогоднішній день назріла необхідність створення інтегрального показника життєвого рівня населення, який об'єднуватиме різні часткові показники. Проте методика розрахунку такого індикатора вченими-статистиками поки що не розроблена. Певним аналогом інтегрального показника рівня життя населення є розроблений фахівцями Програми розвитку ООН Індекс людського розвитку (ІЛР). Хоча він і має низку недоліків, однак методика його обчислення періодично змінюється та удосконалюється.

За допомогою цього індекса експерти ООН щорічно оцінюють рівень життя населення в різних країнах світу. Індекс людського розвитку – це "інтегральний рейтинговий показник, що характеризує ступінь задоволення потреб людини та рівень забезпечення її прав" [8]. Індекс вимірює досягнення країни в трьох основних вимірах людського розвитку: здоров'я і довголіття, знання та достойний рівень життя.

У 2019 р. Україна за ІЛР посіла 74-ту позицію серед 189 країн і територій: його значення становило 0,779 [9], а в 1990 р. – 0,725 (рис. 1).

Рис. 1. Індекс людського розвитку України, 1990–2019 рр.

Джерело: [9]

Оцінка складових ІЛР показує, що в 2019 р. очікувана тривалість життя при народженні складала в Україні 72,1 року, тоді як у Норвегії (займала першу позицію у рейтингу) – 82,4 року. Середня тривалість навчання в Україні становила 11,4 року, а в Норвегії – 12,9 року. Валовий національний дохід (ВНД) на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) в Україні дорівнював 13,2 тис. дол., а в Норвегії – 66,5 тис. дол. [9] або в 5 разів вище.

Як вже зазначалось, рівень життя населення в Україні оцінюється в основному показниками добробуту, від яких безпосередньо залежить рівень його забезпечення матеріальними та культурними благами, стан здоров'я і відтворення робочої сили (табл. 1).

Таблиця 1

Показники добробуту населення України за 2016-2020 рр.

Показники	Значення показників за роками					2020 р., % до 2016 р.
	2016	2017	2018	2019	2020	
Наявний дохід на душу населення, грн	9810	11660	15199	17934	19390	197,7
Середньомісячна номінальна заробітна плата, грн	5183	7104	8865	10497	11591	223,6
Середній розмір місячної пенсії, грн	1700	1828	2479	3083	3394	199,6
Індекс споживчих цін, %	112,4	113,7	109,8	104,1	105,0	x

Джерело: [10, 11]

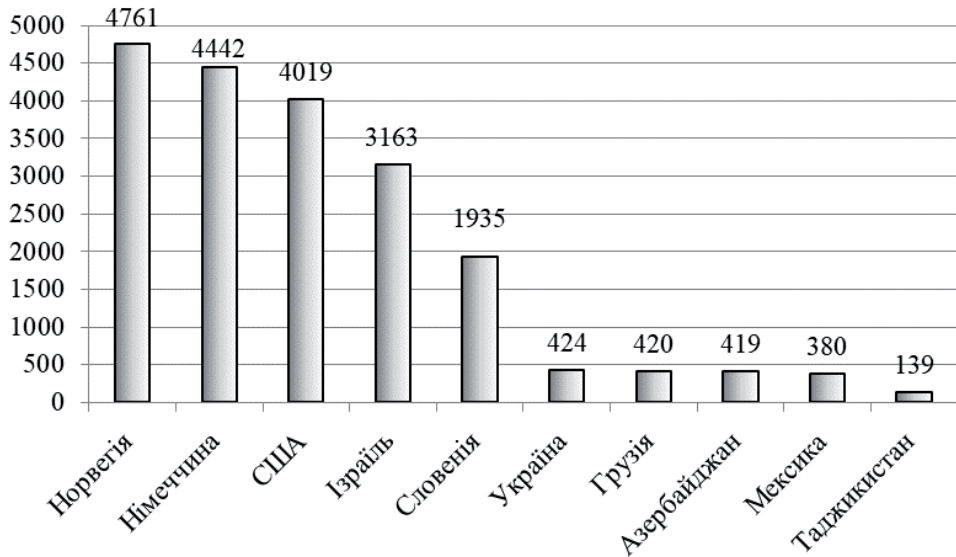
Отже, за період, що аналізується, відбулася певна позитивна зміна значень цих показників. Так, у 2020 р. наявний дохід на душу населення становив 19390 грн, що на 9,6 тис. грн або майже вдвічі більше, ніж у 2016 р.

Середній розмір пенсії в Україні збільшився вдвічі. Індекс споживчих цін зменшився із 112,4% у 2016 р. до 105,0% у 2020 р. Середньомісячна номінальна заробітна плата зросла із 5183 грн у 2016 р. до 11591 грн у 2020 р. або у 2,2 раза.

Розмір середньомісячної заробітної плати в Україні значно відрізняється за видами економічної діяльності. Якщо її середній рівень у 2020 р. склав 11591 грн, то у

поштової та кур'єрській діяльності – 6838 грн, або в 1,7 раза менше. У фінансовій та страховій діяльності середньомісячна заробітна плата перевищувала середню в країні в 1,8 раза, а в авіаційному транспорті – в 1,9 раза [10].

Невтішним є порівняння середньомісячної заробітної плати в Україні та деяких країнах світу (рис. 2).

Рис. 2. Середньомісячна заробітна плата в країнах світу, 2019–2020 рр., дол.

Джерело: [12]

Один із найвищих показників середньомісячної заробітної плати у 2019–2020 рр. мала Норвегія (4761 дол.). Її рівень в Україні (424 дол.) у 11,2 раза нижчий, ніж в Норвегії, у 7,5 разів нижчий, ніж у Ізраїлі, у 4,6 раза нижчий, ніж у Словенії. Меншою, ніж в Україні, середньомісячна заробітна плата була в Грузії (420 дол.), Азербайджані (419 дол.), Мексиці (380 дол.), Таджикистані (139 дол.).

В Україні зростає рівень відносної бідності: у 2019 р. він становив 24,4%, що на 0,3 в. п. більше, ніж у 2018 р. Межа бідності у 2019 р. досягла 3017 грн у середньому на одну особу на місяць і порівняно з 2018 р. зросла на 15% [13].

Значною є диференціація життєвого рівня населення країни, незважаючи на скорочення абсолютних показників чисельності населення із доходами, нижчими за фактичний прожитковий мінімум (табл. 2).

Наведені в табл. 2 дані свідчать, що в Україні зменшується чисельність населення, яке має середньодушові загальні доходи у місяць, нижчі за фактичний прожитковий мінімум.

Таблиця 2

Показники диференціації життєвого рівня населення України, 2015–2019 рр.

Показники	Роки					Зміни (2019–2015), +/-
	2015	2016	2017	2018	2019	
1	2	3	4	5	6	7
Чисельність населення із середньодушовими загальними доходами на місяць, нижчими за фактичний прожитковий мінімум:						
млн осіб	20,2	19,8	13,5	10,6	8,9	-11,3
% до загальної чисельності населення	51,9	51,1	34,9	27,6	23,1	-28,8
Квільний коефіцієнт диференціації загальних доходів населення, разів	1,9	1,9	1,9	2,0	2,1	+0,2
Квільний коефіцієнт фондів, разів	3,2	3,0	3,3	3,3	3,5	+0,3

Джерело: [10]

У 2015 р. таких громадян налічувалось 20,2 млн, а у 2019 р. – 8,9 млн, або на 11,3 млн менше. Також зменшується їх частка в загальній чисельності населення: з 51,9% у 2015 р. до 23,1% у 2019 р.

Проте значення квінтильного коефіцієнта диференціації загальних доходів населення зросло у 2015–2019 рр. з 1,9 до 2,1 разів. Це співвідношення між мінімальним рівнем доходів серед 20% найбільш забезпеченого населення і максимальним рівнем доходів серед 20% найменш забезпеченого населення, ранжованого за показником середньодушових еквівалентних доходів. Квінтильний коефіцієнт фондів (співвідношення між сумарними доходами 20% найбільш і 20% найменш забезпеченого населення) збільшився в цей період із 3,2 до 3,5 разів, що свідчить про посилення розриву в доходах населення України. Слід погодитись із ученими-економістами, які однією із причин надмірної диференціації в доходах населення вважають відсутність середнього класу в країні.

Одним із найбільш значущих показників рівня життя населення є зайнятість (табл. 3).

Таблиця 3

Рівень зайнятості населення України, 2016–2020 рр., %

Групи населення	Роки					Абсол. відхилення 2020 р. від 2016 р., +, -
	2016	2017	2018	2019	2020	
Все населення віком 15 років і старше	56,3	56,1	57,1	51,7	49,9	-6,4
Жінки	51,6	51,4	52,5	45,4	43,8	-7,8
Чоловіки	61,6	61,4	62,1	59,3	57,2	-4,4
Міські поселення	57,0	56,9	58,1	53,1	51,2	-5,8
Сільська місцевість	54,9	54,4	55,0	48,9	47,1	-7,8

Джерело: [10]

В Україні відбувається значне зниження рівня зайнятості, що приводить до падіння рівня життя населення. У 2020 р. основною причиною зниження зайнятості, звичайно, була пандемія, однак падіння цього показника спостерігалось уже і в 2019 р. Аналіз показує, що найбільше зниження рівня зайнятості відбулося серед жінок, а також у сільській місцевості.

Основним показником рівня життя населення в блоці демографічних показників є природний приріст, який в Україні має від’ємне значення (табл. 4).

Таблиця 4

Природний приріст населення України, 2015–2019 рр.

Показники	Роки					Зміни (2019–2015), +, -
	2015	2016	2017	2018	2019	
Кількість народжених на 1000 наявного населення	10,7	10,3	9,4	8,7	8,1	-2,6
Кількість померлих на 1000 наявного населення	14,9	14,7	14,5	14,8	14,7	-0,2
Природний приріст на 1000 наявного населення	-4,2	-4,4	-5,1	-6,1	-6,6	-2,4

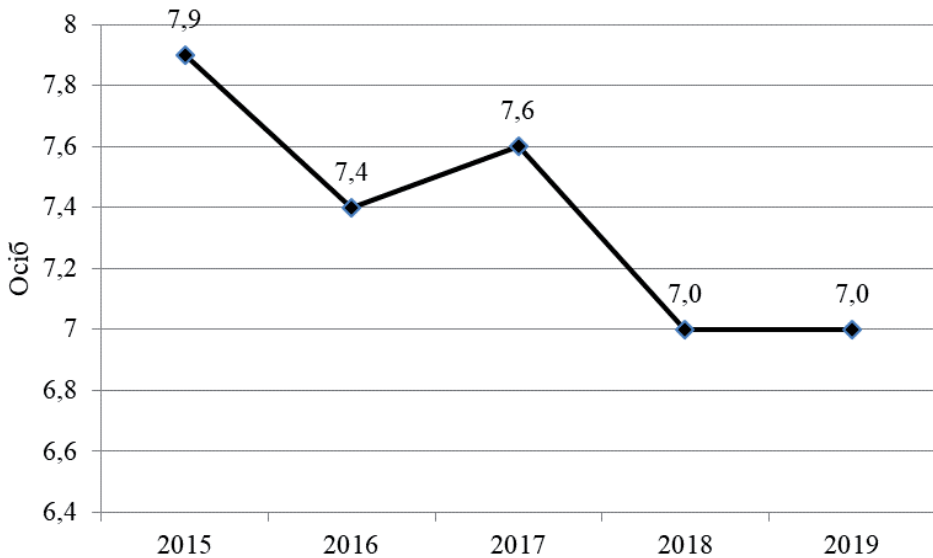
Джерело: [10]

Загальний коефіцієнт народжуваності (кількість народжених на 1000 наявного населення) становив у 2015 р. 10,7 ‰, а у 2019 р. – лише 8,1 ‰, зменшившись на 2,6 промільних пунктів. Звідси можна зробити висновок, що в Україні спостерігається тенденція до скорочення рівня народжуваності.

Загальний коефіцієнт смертності зменшився в 2015–2019 рр. із 14,9 до 14,7 померлих на тисячу населення. Щороку в Україні вмирає населення більше, ніж народжується. В результаті коефіцієнт природного приросту населення в Україні

щорічно має від'ємне значення: у 2015 р. він дорівнював (-4,2%), а в 2019 р. – (-6,6%).

Особливе значення при аналізі життєвого рівня населення має оцінка показника смертності немовлят, який відображає якість життя населення, рівень добробуту й розподіл соціальних і матеріальних благ у суспільстві, стан довкілля, рівень освіти і культури, ефективність профілактики, рівень доступності та якості медичної допомоги (рис. 3).

Рис. 3. Коефіцієнти смертності дітей в Україні у віці до 1 року (на 1000 наявного населення), 2015–2019 рр.

Джерело: [10]

Як бачимо, коефіцієнт смертності дітей у віці до 1 року в Україні протягом аналізованого періоду знижувався, і у 2019 р. він становив 7,0 померлих на 1000 живонароджених. Порівняння значення цього показника в Україні з міжнародною оцінною шкалою основних демографічних показників свідчить, що смертність немовлят в країні є дуже низькою.

Отже, аналіз свідчить про про незадовільні значення таких демографічних показників рівня життя населення України, як коефіцієнт природного приросту та очікувана тривалість життя при народженні (72,1 року згідно з ІЛР). Позитивною тенденцією є низьке значення та щорічне зниження коефіцієнта смертності дітей у віці до 1 року.

Висновки. Рівень життя населення країни доцільно оцінювати з використанням комплексу показників: економічних, соціальних та демографічних. За результатами проведеного аналізу слід зробити висновок про невисокий рівень життя українського населення.

Показник валового національного доходу (ВНД) на душу населення (за паритетом купівельної спроможності) в Україні у 2019 р. складав 13,2 тис. дол., що набагато нижче, ніж у розвинених країнах (понад 60 тис. дол.). В Україні відбувається зростання середньомісячної заробітної плати та середньої пенсії. Проте рівень середньої заробітної плати в країні в 11,2 раза нижчий, ніж в Норвегії, у 7,5 разів нижчий, ніж у Ізраїлі, у 4,6 раза нижчий, ніж у Словенії.

Значення індексу людського розвитку України за період із 1990 по 2019 рік зросло із 0,725 до 0,779, або на 7,4% чи в середньому на 0,3% за рік. Проте вражаючим є значення показника відносної бідності, яке складає 24,4%.

Аналіз демографічної ситуації засвідчив, що Україна має від'ємний природний приріст, тобто щороку вмирає населення більше, ніж народжується. При цьому спостерігається тенденція до скорочення рівня народжуваності. Отже, проблема низького рівня життя населення України поки що залишається невирішеною.

Список використаних джерел

1. Мандибура В. О. Рівень життя населення та механізми його регулювання: автореф. дис. ... докт. екон. наук. 08.09.01. К., 1999. 44 с. URL: <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/mandubura.pdf>
2. Кравченко О. О. Аналіз рівня та якості життя населення України в умовах економічної та політичної нестабільності // Глобальні та національні проблеми економіки. 2017. Вип. 17. С. 572–578.
3. Шубенкіна В. О. Світовий досвід оцінювання якості життя населення // Молодий вчений. 2017. № 4(44). С. 799–803.
4. Черенько Л. М. Модель рівня життя в умовах соціально-економічної нестабільності: моногр. К.: Інститут демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України, 2021. 423 с.
5. Лугинін О. Є., Білоусова С. В. Статистика: підруч. К.: Центр навчальної літератури, 2005. 580 с.
6. Мармоза А. Т. Економічна статистика: підруч. К.: Центр учбової літератури, 2017. 600 с.
7. Офіційний веб-сайт Міністерства соціальної політики України. URL: <https://www.msp.gov.ua>
8. Позняк О. В. Індекс людського розвитку // Енциклопедія Сучасної України: електронна версія [веб-сайт] / гол. редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. К.: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=13350
9. Human Development Report 2020. The next frontier. Human development and the Anthropocene. URL: <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2020.pdf>
10. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
11. Дані про середній розмір пенсійної виплати. URL: <https://www.pfu.gov.ua>
12. Середня зарплата в Україні та інших країнах світу. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2020/05/29/infografika/suspilstvo/serednya-zarplata-ukrayini-ta-inshyx-krayinax-svitu>
13. Соціально-економічне становище домогосподарств України у 2019 році (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств). URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

References

1. Mandybura V. O. (1999) Riven zhyttia naselennia ta mekhanizmy yoho rehuliuвання [The standard of living and its regulation]. Abstract of PhD thesis. Kyiv. Retrieved from <http://library.nuft.edu.ua/ebook/file/mandubura.pdf> [in Ukrainian].
2. Kravchenko O. O. (2017). Analiz rivnia ta yakosti zhyttia naselennia Ukrainy v umovakh ekonomichnoi ta politychnoi nestabilnosti [An analysis of level and quality of life of population of Ukraine in the conditions of economic and political instability]. Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky – Global and National Problems of Economics, 17, 572–578 [in Ukrainian].
3. Shubyonkina V. O. (2017). Svitovyi dosvid otsiniuvannia yakosti zhyttia naselennia [Global experience of evaluation of the quality of life of the population]. Molodyi vchenyi – Young Scientist, 4(44), 799–803 [in Ukrainian].
4. Cherenko L. M. (2021). Model rivnia zhyttia v umovakh sotsialno-ekonomichnoi nestabilnosti [A model for standard of living in the conditions of social and economic instability]. Kyiv: Ptoukha Institute for Demography and Social Studies of the National Academy of Sciences of Ukraine [in Ukrainian].
5. Luhinin O. Ye., and Bilousova S. V. (2005). Statystyka [Statistics]. Kyiv: Center of Education Literature [in Ukrainian].
6. Marmoza A. T. (2017). Ekonomichna statystyka [Economic statistics]. Kyiv: Center of Education Literature [in Ukrainian].
7. Ofitsiyniy veb-sait Ministerstva sotsialnoi polityky Ukrainy [The official website of the

- Ministry of Social Policy of Ukraine]. Retrieved from <https://www.msp.gov.ua> [in Ukrainian].
8. Pozniak O. V. (2011). Indeks liudskoho rozvytku [Human Development Index]. Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy [Encyclopedia of Modern Ukraine]: online version. I. M. Dziuba, A. I. Zhukovskyi, M. H. Zhelezniak (Eds.). Kyiv: Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine. Retrieved from http://esu.com.ua/search_articles.php?id=13350 [in Ukrainian].
  9. Human Development Report 2020. The next frontier. Human development and the Anthropocene. Retrieved from <http://hdr.undp.org/sites/default/files/hdr2020.pdf>
  10. Ofitsiyni veb-sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [The official website of the State Statistics Service of Ukraine]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].
  11. Dani pro serednii rozmir pensiinoi vyplaty [Data on the average amount of pension benefits]. Retrieved from <https://www.pfu.gov.ua> [in Ukrainian].
  12. Serednia zarplata v Ukraini ta inshykh krainakh svitu [The average salary in Ukraine and other countries of the world]. Retrieved from <https://www.slovoidilo.ua/2020/05/29/infografika/suspilstvo/serednya-zarplata-ukrayini-ta-inshyx-krayinax-svitu> [in Ukrainian].
  13. Sotsialno-ekonomichne stanovyshche domohospodarstv Ukrainy u 2019 rotsi (za danymy vybirkovoho obstezhennia umov zhyttia domohospodarstv) [The socio-economic conditions of Ukrainain households in 2019 (by data of the sample survey of living conditions of housholds)]. Retrieved from <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrianian].

Посилання на статтю:

Луньова Т. С. Рівень життя населення України: підходи до аналізу та сучасний стан. *Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр.* 2020. №4. С. 68-76. doi: 10.31767/nasoa.4-2020.08.